

Utrinek časa skozi Nagličev objektiv

Okoli deset tisoč posnetkov, med katerimi so tudi edinstvene fotografije gradnje Plečnikove Ljubljane, so digitalizirali v Slovenskem etnografskem muzeju

Meta Černoga
Fotografije: Društvo Peter Naglič

Fotografska dediščina Petra Nagliča iz Šmarce pri Kamniku po 140 letih od njegovega rojstva dobiva vse večji pomen. V tistem času je bilo namreč le malo fotografov, sploh pa ne dokumentaristov, ki bi se fotografirali na lovalni sistematično. Čeprav je bil ljubiteljski fotograf in se s fotografijo nikoli ni preživljal, so njegove fotografije danes pričča nekega daljnega časa, ko so na primer širili strugo Ljubljane, gradili ljubljanski Nebotičnik, Plečnikove mojstrovine in tako dalje. Bil je tudi prvi, ki je fotografiral prvo romanje Slovencev v Sveto deželo daljnega leta 1910.

Njegova dediščina brzkone ne bi ponovno zaživela, če se njene velike vrednosti ne bi zavedal njegov vnuk Matjaž Šporar. Že v rani mladosti je raziskoval in pregledoval podstrešje v dedovi rojstni hiši. »Pogosto sem spraševal tudi teto, ki je še zadnja živeča v njej, kaj se skriva za vrati, ki vodijo na podstrešje, pa mi je zgolj hudo domišljivo namignila: 'Fantek, zgoraj je pa šac.' Še danes sem prepričan, da si tudi v sanjah ni predstavljala, da je bil zgoraj res pravi zaklad, katerega vrednost odkrivamo in prepoznavamo šele sedaj. Med odrasčanjem sem tudi kasneje še večkrat izkoristil priložnost za obisk podstreha, a videti je bilo, da tam že dolgo ni bilo žive duše. Pačjevine tu in tam, zaprašenost, na sredini podstrešnega prostora je bil iz starih desk rahlo dvignjen lesen hodnik, po katerem je vodil dostop do podstrešne sobice. Pred to sobo je bil

ostanek nekdanje temnice, v kateri so nekoč nastajale dedove fotografije. Ob delno ohranjeni fotografski opremi, ki jo je uporabljal pri svojem delovanju, pa se je v originalni fotografski embalaži na steklih in filmih ohranil njegov ustvarjalni opus, »opisuje Matjaž Šporar, ki je kmalu prišel do ugotovitve, da se je gradivo skoraj v celoti ohranilo, in to v zaviljivi kvaliteti, kljub ne najugodnejšim pogojem hranjenja.

Sprva zbirki v svoji mladostni vni, ko si je še ustvarjal družino, niti ni namenjal velike pozornosti in ni vedel, da bo to odkritje napoved nečesa, kar ga bo v prihodnosti spremljalo, bogatilo in tudi vzgajalo. Počasi je z leti postajal čedalje globlje povezan z dedom in ko je to darilo, kot mu pravi, dozorelo oziroma je bil zrel za to, da ga je odkril, se je odločil, da sprejme svoje poslanstvo, da je vredno zgodovinsko pričevanje o življenjski in ustvarjalni poti Petra Nagliča predstaviti širši javnosti.

Zbirko so digitalizirali

Prelomno je bilo leto 2012, ko je izšel prispevek v časopisu Družina o največjih romanjih in vseslovenski odpravi leta 1910 v Sveto deželo, Jeruzalem. »Ta članek je prišel v roke dr. Marku Frelihu, muzejskemu kustosu iz Slovenskega etnografskega muzeja (SEM), ki je takoj začutil, da bi lahko šlo še za kaj več. Skupaj z ženo sta prišla v nekaj dneh k meni in ko je videl široke dimenzije te zbirke, ni mogel verjeti. Bil je navdušen in v nekaj dneh so mi ponudili, da bi v muzeju celotno zbirko digitalizirali. To seveda ni šlo čez noč, ampak pos-

topoma. Jaz sem jim nosil originale, oni pa so digitalizirali in mi dali kopijo, ki je bila zame tako rekoč okno v dedov svet, saj sem lahko na računalniku pregledoval, sortiral fotografije in marsikateri motiv sem lažje razvozal kot iz negativov, »pripoveduje Matjaž Šporar, medtem ko nam pokaže, kako je nekatere fotografije ded sistematično razvil in ob vsaki opisal, kaj je na njej.

Fotografsko zbirko Petra Nagliča tvori več kot 10.000 steklenih in celuloidnih negativov, v manjši količini tudi pripadajočih pozitivov, ki so nastajali med letoma 1899 in 1959. Njegova najstarejša znana fotografija je hkrati tudi njegova najugodnejša upodobitev, saj gre za avtoportret s pripisano letnico 1899. Fotografije je lepil na kartone, jih sistematično urejal v tematske albume in zbirke ter jim pripisal pripadajoče podatke. Med letoma 1900 in 1930 je fotografiral na steklene plošče, potem pa na celuloidni film. V zbirki so ohranjeni tudi Nagličevi fotografski predmeti: fotoparati, bliskavice, stativi, svetlomeri, laboratorijska oprema in razni fotografski prospekti ter literatura.

O tem, zakaj se je Peter Naglič tako vneto ukvarjal s fotografijo, je malo znanega in kot pravi Matjaž Šporar, žal ni bilo nobene žive priče, ki bi o tem vedela kaj več. A znano je bilo, da je bil Peter že kot mladenič dejaven na različnih področjih, izstopal je njegov tehnični talent. Kmalu se je priključil očetu pri domači ščetkarski proizvodnji, prav oče pa mu je odpiral vrata tudi v svet fotografije. Sprva mu je nudil finančno podporo, kasneje tudi moralno, saj je na sinovo že-

Peter Naglič okoli leta 1903

Ena redkih fotografij gradnje ljubljanskega Nebotičnika leta 1932

Sistematično je fotografiral vse faze urejanja struge Ljubljane leta 1930.

ljo dal v streho domače hiše vgraditi steklene elemente, s čimer je lahko pridobil naravno svetlobo za slikanje v ateljeju v mansardi. Šporar pokaže na sliki tedanje domačije v Šmarci in doda, da je ded ščetkarsko znanje pridobil v Gradcu ter dosegel naziv ščetkarskega mojstra. Po očetovi smrti sta Peter in brat Karel prevzela domačo obrt in ustanovila Tovarno ščetk in čopičev. Eksistenčna svoboda, ki mu je bila s tem zagotovljena, pa mu je nudila dodatne možnosti za fotografijo, saj mu ta ni predstavljala zasluga. »Ded večinoma nikoli ni fotografiral za naročnika. Zato je tudi njegovo ustvarjanje potekalo povsem svobodno. Fotografiral je, kar koli je želel, zanimivo pa je, da se je zelo osredotočil tudi na Plečnikovo gradnjo. Tako je na primer večkrat sedel na kolo, si optal fotoaparati in se s kolesom zapeljal iz Šmarce pri Kamniku do Ljubljanskega barja, kjer je sistematično slikal gradnjo cerkve po Plečnikovi zamisli. Potem gradnjo Narodne in univerzitetne knjižnice. Poslovno je bil večkrat v Ljubljani in v tedanjem razcvetu gradnje mesta je ustvaril številne fotografije, ki jih danes ne najdemo nikjer drugje. Tako je denimo sistematično fotografiral razširitev struge Ljubljane; vsakič z drugega mesta oziroma tam, kjer so strugo širili. »Med dokumentarnimi presežki njegove zbirke je fotografski zapis njegove vojaškega življenja med prvo svetovno vojno na Ljubljanskem gra-

du. Prikazan je vojaški utrip v zaledju front, posnetki pa dokazujejo, da je bilo to v primerjavi z življenjem na fronti, kjer so vojaki resnično okusili gorje, bistveno bolj humano, »pripoveduje Matjaž Šporar in pristavi, da je bil ded po pričevanju miroljubnega duha, v konflikte in spore se ni spuščal.

Vneto spremljal Plečnikovo gradnjo

Kot rečeno, še vedno ostaja skrivnost, zakaj se je Naglič tako dejavno ukvarjal s sistematičnim fotografskim beleženjem Plečnikovih del, saj jih je pogosto, kot bi bil profesionalen kro-

Z naslovom razstave

Utrinek časa za vse večne

čas je Šporar želel

poudariti minljivost

naših življenj, da so

v določeni časovni premici

zgotjil utrinek, prav tako

kot je utrinek pritisk

na sprožilec fotoaparata,

ko narediš kader.

Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) med gradnjo leta 1937

nist, s fotoaparatom spremljal od začetka do zaključka gradnje. Za Petra Nagliča je bila značilna tudi skolkija, simbol romarjev, ki je krepila njegovo duhovnost, saj je imel globok verski čut, a hkrati je bil tudi široko odprt. Udeleževal se je številnih romanj po domovini in tujini, krona vseh pa sta bila romanje v Lurd leta 1908 in prvo vseslovensko romanje v Sveto deželo pod duhovnim vodstvom ljubljanskega knezoškofa Antona Bonaventure Jegliča leta 1910. Tedaj je portretiral tudi posamezne romarje, s prodajo fotografij pa si je delno povrnil stroške potovanja.

Svojo duhovnost je krepil tudi z obiskom in fotografiranjem slovenskih planin ter se tako poistovetil z marsikatero slovensko dušo, ki v svojem srcu nosi ljubezen do naših vršacev. Zelo pomemben sklop Nagličevih fotografij prikazuje ščetkarsko obrt. Večkrat je fotografiral domačo tovarno, in to tako sistematično, da je Matjaž Šporar po njegovih fotografijah zlahka dal narediti maketo dedove tovarne. Dokumentiral je tudi posamezne faze pri izdelavi metel, čopičev in ščetk, vse od nabave surovin do končnih izdelkov na stojnici.

O tem, kako rad je fotografiral vse vrste gradenj, pričajo številne njegove fotografije ljubljanskih ulic, iz katerih je razvidno, kako so se te spreminjale. Med drugim je fotografiral gradnjo tramvajске proge na Čopovi ulici in Tromostovju leta 1934, Nebotičnika leta 1932. Dukičevih blokov leta 1934, Narodne in univerzitetne knjižnice v letih od 1937 do 1940, stadion za Bežigradom leta 1935, Baragovega semenišča (današnja Festivalna dvorana in Akademski kolegiji), Plečnikovih Žal, palače Slavija, gradnjo današnje Name (nekdanje Bate). Kot je zapisal Miha Špiček, muzejski svetovalec iz Slovenskega etnografskega muzeja, lahko celo rečemo, da je bil, hote ali nehoti, kronist Plečnikovih del.

Razstava v škofojski gimnaziji

Čeprav je bil Peter Naglič do nedavnega spregledan v zgodovini slovenske fotografije, je njegov vnuk Matjaž Šporar spregledal za to, da so se v slovenskih ustanovah in muzejih začeli zanimati za njegovo zapuščino, jo proučevati in popularizirati v obliki razstav in objav. Tako je bilo v času od odkritja zbirke do danes postavljenih že več kot 50 razstav z razno-

Matjaž Šporar je ob 140. obletnici rojstva svojega deda pripravil obsežno razstavo. / Foto: Meta Černoga

vrstno fotografsko tematiko iz Nagličeve zbirke. Letos, ko zaznamujemo 140 let rojstva tega kamniškega fotografa, je njegove spomin v škofojski gimnaziji v Šentvidu v Kregarjevem atriju postavljena razstava z naslovom Utrinek časa za vse čase. Njen ogled je možen do 23. maja. Koncept razstave, ki si jo je zamislil Šporar, je v našem prostoru inovativen – kot projekt izdelave likovnih umetnin na osnovi fotografij Petra Nagliča. K sodelovanju je povabil številne vidne in zanimive slovenske in tuje umetnike, ki so jim motivi, ki jih je izbral, služili za ustvarjanje.

»Ideja za to se mi je porodila, ko je slikar Tomaž Perko po fotografiji dedovega avtoportreta naredil sliko. Začel sem zbirati nekatere zanimive dedove fotografije in zbral trideset avtorjev, ki so s štiridesetimi različnimi likovnimi in kiparskimi tehnikami sodelovali pri transformaciji fotografij Petra Nagliča, »pripoveduje Šporar. Lojze Burja je denimo ustvaril miniaturo iz varjenega železa s podobo Nagliča in njegove fotografske opreme, Marjan Manček je fotografijo otroške igre s cizo osebno vsebinsko preoblikoval in v barvno risbo vključil Nagliča, ki na cizi prevaža hčerko in izdelke svoje ščetkarske tovarne, v ozadju pa se dviguje domači Homec. Med krajina-mi in vedutami prevladujejo kamniški motivi, kar je razumljivo, saj gre za domače kraje, ki jih je Naglič še posebej rad fotografiral. Z naslovom razstave Utrinek časa za vse večne čase je Šporar želel poudariti minljivost naših življenj, da so v določeni časovni premici zgotjil utrinek, prav tako kot je utrinek pritisk na sprožilec fotoaparata, ko narediš kader. »Ta razstava pa ima naš utrinek časa, skozi oči sodobnih umetnikov, ki dedovi zbirki dodajo novo dimenzijo. Moja želja je bila, da bi po eni strani Nagličev fotografski opus prepletili z različnimi likovnimi tehnikami in mu s tem dali novo dimenzijo; po drugi strani pa je to izraz hvaličnosti generacijam pred nami za dar vere in ustvarjalnosti. Z likovno zbirko, ki izhaja iz Nagličevih fotografskih motivov, tako že davno minule podobe iz življenja naših prednikov zopet oživijo – s čimer sem želel izraziti tudi skrb za ohranjanje in varovanje kulturnih vrednot, naših korenin, za prepoznavanje dediščine in samobitnosti našega naroda. In s tem bodočim generacijam podariti Nagličev in naš Utrinek časa za vse čase, »je v obsežnem razstavnem katalogu, ki je ob tem izšel in je bogaten s spremno besedo mag. Bernar-de Stenovec in likovno oceno vseh del dr. Andreja Dobleharja, še zapisal Matjaž Šporar. ■

UGODNOSTI ZA NAROČNIKE • UGODNOSTI ZA NAROČNIKE • UGODNOSTI ZA NAROČNIKE • UGODNOSTI ZA NAROČNIKE

DODATNI 10% POPUST NA OTVORITVENO PONUDBO V NOVEM HOTELU ŠVICARIJA****

Veljavnost ponudbe: 10. 5.–22. 6. 2023

	OTVORITVENA PONUDBA 1 x polpenzion	TERMINI 10 x 10% POPUSTA 1 x polpenzion
HOTEL ŠVICARIJA ****	78 EUR	70,20 EUR

Cena z DDV velja na noč na osebo v dvoposteljni sobi (minimalno bivanje 2 noči).

Turistična taksa in enkratna prijavnina nista vključeni. Doplačila po redneri v ceni 2023.

Z rezervacijsko kodo DNK izkoristite še dodatnih 10% popusta za: bivanje v novem hotelu Švicarija.

Rezervacije in informacije:

080 22 10 / info@terme-dobrna.si / www.terme-dobrna.si

POMLAD JE NAJLEPŠA NA MORJU ...

Adria Ankaran, zelena mediteranska oaza ob morju, daleč stran od vrveža in mestnih središč.

Vile 4*

Polpenzion že od 59 EUR na osebo na noč

(najmanj 2 nočiti, do 4 osebe, za bivanje od 14. do 19. 5.)

Polpenzion že od 72 EUR na osebo na noč

(najmanj 2 nočiti, do 4 osebe, za bivanje od 20. 5. do 11. 6.)

Hotel Convent 4*

Polpenzion že od 60 EUR na osebo na noč

(najmanj 2 nočiti, do 2 osebi, za bivanje od 14. do 18. 5.)

Polpenzion že od 73,50 EUR na osebo na noč

(najmanj 2 nočiti, do 2 osebi, za bivanje od 21. 5. do 7. 6.)

Olive Family Suites 4*

Polpenzion že od 65 EUR na osebo na noč

(najmanj 2 nočiti, do 4 osebe, za bivanje od 10. do 19. 5.)

Polpenzion že od 80 EUR na osebo na noč

(najmanj 2 nočiti, do 4 osebe, za bivanje od 20. 5. do 11. 6.)

Mobilne hišice Premium 4+1

Najem že od 130 EUR na enoto na noč (najmanj 2 nočiti, do 4 osebe, za bivanje od 10. do 19. 5.)

Najem že od 155 EUR na enoto na noč (najmanj 2 nočiti, do 4 osebe, za bivanje od 20. 5. do 11. 6.)

Posebna ugodnost za seniorje nad 65 let!

Rezervacije in informacije: ADRIA, d. o. o., Jadranska cesta 25, 6280 Ankaran

T: 05 66 37 444 E: booking@adria-ankaran.si